

מסורת הש"ס

(א) [עירובין קכ: וט"ז], (ב) לקמן ק. (ג) [לעיל פא': וט"ז], (ד) [בבבסו ז. מה: ז'יק כט: כ"מ כד: ז.]: (ס) כ"מ לב, (ו) מ"י כ"ג, (ז) [עמ: ד"ה כחמנייהו],

מוסף רש"י

ארמלתא דובין אחריות איתמי. אס מנאלת הדעה גולה או משועבדת לאחר וטרפה מן הלוקח בחובו, חוץ הלוקח על היתומים, ובי דינא דובין. שד יתומים למון האשה הבגנת, אחריות איתמי (לקמן ק.). אלמנה. היותה מנכסי יתומים, מוכרת. למוות, שלא בבית דין. ובלגד שרלו שטס שלא ממכור מוול (ב"מ לב.).

תוספות ר"ד

כיצד מוכרת אמר רבי דניאל בר בר קטינא אמר רב הונא ל"ב חודש ולוקח מפרנס א' לשלשים יום פ"י מוכרת מן הנכסים כשיעור מוונות שנה א' ולא יתנו לה כל המעות ביחד שמא תמות אלא יתנו המעות להיתומים: אמר אמימר הל' [מוכרת] ל' חדשים ולוקח מפרנס א' ל' יום א"ל ר"א לאמימר הא דר"ה מאי א"ל לא שמיע לי כלומר לא ס"ל: בעא מיניה מרי"ש. מוכרת למונות מהו שתתורו ותטרוף לכתובתה. פ"י אותן הקרקעות עצמן שמוכר למונות? וקמבעי' להו בדרי"ד דארי"א ארמלתא דובין אחריותא איתמי וב"ד דובין אחריותא איתמי מאי מי אמרינן כיין דאחריותא איתמי טרפא א"ד מצי א"ל נהי דאחריותא דעלמא לא קבלת עלך אחריותא דנפשך קביל מוכרת א"ל ר"ש גניתיה מוכרת והולכת עד כדי דמי כתובתה וסמך לה שתגבה כותבתה מן השאר ש"מ שייך אין לא שייך לא פ"י מוכרת והולכת למונות עד שלא יסאר קרקע ליתומים אלא שיעור כותבתה שהיה לה סמך לגבות כתובתה משש ש"מ מדיקני סמך לה שתגבה מן השאר דוקא אם נשארו נכסים ליתומים אית לה סמך לגבות לכותבתה אבל אם לא נשארו נכסים ליתומים אין לה סמך לגבות מן הלוקחות דאחריות דנפשה קבילי עלה עיין בערך

אס נתנן כמסנה לא כך כחו יפה. שיוכל לטרוף לקוחות על החוב ולא יוכל לטרוף על המתנה אף זו על המוונות לא מוכל לטרוף לקוחות ועל הכתובה מטרופ אותם. ואס מפני היתומים שלא יאמרו הכל לכתובה מכרת ונתקבלת כתובתיך שיראו את הנמכר למוונות ואס תנטרך לכך יצאו ויעידו ואת הנמכר לכתובה לא תודיע מפני הלוקוחות: **מוכרת לשנים עשר חודש.** כדי מוונות של שנה תמכור יחד: **והלוקח.** לא ימסור לה כל המעות אלא דמי מוונות של חדש כחדש שאס תיגשא יחזיר מה שצידו ליורשים: **מהו שסחזור וסטרופ.** אותם הקרקעות ענמן: **ארמלתא דובין.** שדה יתומים למוונות או לכתובה וקבלה עליה אחריות: **אחריות איתמי.** אחריות הלוקחות חוץ על היתומים שהרי עליהן היה החוב: **טרפא.** והס יחזרו על היתומים: **מוכרת והולכת.** למוונות: **עד.** שלא יותר קרקע ליורשים אלא שיעור כתובתה: **וסמך לה.** ואזתו השאר יהא סמך לה לגבות משס כתובתה: **זבין ולא אינטריכו** ליה וזוי. מכר שדהו ואזו יודעים שהיה חפץ לקנות שדה פלוני או פרגמטיא פלונית בלזון מעות: **ולא אינטריכו ליה וזוי.** שחזרו בזה המוכרים: **בזורסא.** יוקר הבא בשערים פתאוס: **וצניניהו לאפדנייהו.** לקנות חטין: **דארכי בעקולי הוו קיימי.** שעל ידי שגדל הנהר הוצרכו הספינות ללכת עקלקלות ואילו ידעו המוכרים כן לא היו מוכרים בתיאס ומשעת מכירה הוה ליה טעות אכל היכא דמכירה לאו בטעות הואי כגון חזרו בזה מוכרי החיטין לאחר שמכרו אלו בתיאס או שצלו חטיין ממקוס אחר שעדיין לא נעקרו ממקומם לא הדרי: **אי הכי היינו ודאי דאמר ליה כו' נמאלס מכשילן.** דאי צעי לזוני קרקע לא ינאלו קונים: **ואמר לי אין בזורסא בנהרדעא משנה שכיח.** וחישישין דללמא אמו ארכי דקיימי בעקולי והדרי וצניייהו. שמע מינה טעמא משוס מקח טעות הוי דאי בדלמו חטין ממקוס קרוב או שצלו לאלו לבדס דטעמא משוס זבין ולא אינטריכו ליה וזוי הוה מדי דלא שכיח הוה וליכא ממשול: **בתנ"י**

בין מן הארוסין. שאין לה מוונות ומוכרת לכתובה: **בין מן הנשואין.** שהיא מוכרת למוונות מוכרת שלא בזית דין: **רבי שמעון אומר מן הנשואין.** שהיא מוכרת למוונות: **מוכרת שלא בזית דין.** שאי אפשר לה להיות יושבת ומתענה עד שידקקו לה צית דין אכל מן האירוסין שאין מכירתה אלא לכתובה לא תמכור אלא בבית דין: **גמ'**

לא תמכור אלא בבית דין: גמ'

שהלך בנו למדינת הים ושמע שמת בנו ועמד וכתב כל נכסיו לאחרים ואח"כ בא בנו רבי שמעון בן מנסיא אומר אין מתנתו מתנה בידוע שאס היה יודע שצנו קיים לא היה כותב. מ"ר: **א' הכי היינו דא"ל רמי בר שמואל** א"ר נחמא א"ר **נמצאת מבשרין בו'.** רבי רש"י אי הכי היינו ודאי דא"ל נמאלת מכשילן כו' א"ל בזורתא משכח שכיחי וחיש דלמא אמו ארכי בעקולי והדרי וצניי דאי בדלמו ממקוס קרוב או שצלו לאלו לבדן דטעמא משוס דובין ולא אינטריכו ליה וזוי הדרי וצניי מילתא דלא שכיח הוה וליכא ממשול וקשה לפירוש זה דמאי הוכחה היא לעולם אימא לך משוס דלא אנטריכו ליה וזוי הדרי וצניי ומיהו כל שכן היכא דהוו בעקולי כדמוכח שמעתא דלו הוי מקח טעות יותר ואס כן שפיר קאמר דנמאלת מכשילן לעתיד הואיל דכלל ענין הדרי וצניי כדפרשין הלכך נראה כמו שפירש רש"זס אי הכי קושיא הוה הואיל דאמר דהאי הדרי וצניי דוקא משוס דבעקולי הוו קיימי היכי קאמר בזורתא בנהרדעא משכח שכיח הלא זאת בזורתא דארכי בעקולי הוו קיימי פשיטא דלא שכיח הוה וצשלמא אי פשטינן מינה זבין ולא אינטריכו ליה וזוי הדרי וצניי היינו ודאי דשכיחא דרוב פעמים היה להס בזורתא וינחא גמי לפי זה הא דפסקין הלכתא לפי פשיטת הצעאי:

אלמנה ניזונת פרק אחד עשר כתובות

צו.

אין דלמא נהי דאחריות דעלמא בו'. ולא דמי להאיא דלעיל (דף כג.) רלזון שמכר שדה לשמעון שלא באחריות וחזר רלזון ולקחה משמעון באחריות דבמסקנא אמר רבא נהי דאחריות דעלמא לא קביל עלייה אחריות דנפשיה מי לא קביל עלייה לא דמי דהתם ודאי כיין שרלזון לזיה דין הוה

שיטרפו ממנו הקרקע ואין על שמעון לפרוע כיין דבאת לידי רלזון הגאה שקבל המעות אכל הכא שהירשין חייצין לה מוונות יכולה למכור ולחזור ולטרוף שהרי כשחזרת וטורפת חוב שלה היא נפרעת ואין כאן עיוות הדין כלל:

וסמך לה שתגבה בכותבתה מן השאר. וא"ת מאי נפקא

לה מינה צין מה שהיתה מוכרת למוונות וצין מה שתמכור לכתובה נפקא מינה שמוכל למכור ביחד כדי כמותה אכל למוונות אינה מוכרת אלא לששה חדשי' ולוקח מפרנס אחת לשלשים יום ועוד אס נשאת אחר שמכרה הלוקח לא יתן כי אס אחת לז' יום ולא מוכל לגבות מהן לכתובה דהא מטלטלין נינהו ומוונות אצדה: **מאי סמך לה ש"מ שיירא אין לא**

שיירא לא. וא"ת תקשי מהכא לרמי בר חמא דהוה צעי למימר לעיל גבי רלזון שמכר שדה לשמעון דאפילו אחריות דנפשיה לא קביל עלייה והא צהך ברייתא אמר' גבי אשה אחריות דנפשה מיהא קיבלה עלה וכ"ש התס לפי מה שפישנו לעיל וי"ל דמזי למימר רמי בר חמא דהכל ודאי אחריות דנפשה מקבלת ו^[אע"ג דאחריות איתמי היינו מעלמא אכל אנפשה מיהו קיבלה] דהא אינה מוכרת בזהדיא שלא באחריות אכל התס שמכר לו בזהדיא שלא באחריות אפילו אחריות דנפשיה לא קביל עלייה. מ"ר:

ובין ולא איצטריכו ליה וזוי הדרי וצניי בו'. וכגון שגילה דעתו

בשעת המכר דאמר דלזון חורי קא זצין לכו דאי שמך הוו לכו דברים שכלז וכן צפרק צ' דקידושין (דף מט.) גבי ההוה גברא דזבין נכסיה אדעתא למיסק לארעא דישראל התס נמי דדגלי דעתיה ויש דברים שאינו מועיל בזהס גילוי דעת עד שיתנה כגון אס היה מוכר מלבושיו אדעתא למיסק לארך ישראל דזו דבר שאין רגילין למכור אדעתא דהכי התס ודאי אין מועיל גילוי דעת שאס לא תאמר כן מעכשיו אין צריך לשוס תנאי אלא גילוי דעת צעלמא וכלל מקוס צעינן דומיא דתנאי בני גד ובני רלזון תנאי כפול אלא ודאי גילוי דעת צמילתא שאין רגילות לעשות כן לא מהני עד שיתנה ויש דברים דאפילו גילוי דעת אין צריך כגון שטר מזכרת דלעיל פרק האשה שנפלו (דף עט. וסו.) וכן ההיא דצפרק מי שמת (צ"צ קלג. וקמו.): דתניא הרי

שנפלו כל נכסיו לאחרים ואח"כ בא בנו רבי שמעון בן מנסיא אומר אין מתנתו מתנה בידוע שאס היה יודע שצנו קיים לא היה כותב. מ"ר: **א' הכי היינו דא"ל רמי בר שמואל** א"ר נחמא א"ר **נמצאת מבשרין בו'.** רבי רש"י אי הכי היינו ודאי דא"ל נמאלת מכשילן כו' א"ל בזורתא משכח שכיחי וחיש דלמא אמו ארכי בעקולי והדרי וצניי דאי בדלמו ממקוס קרוב או שצלו לאלו לבדן דטעמא משוס דובין ולא אינטריכו ליה וזוי הדרי וצניי מילתא דלא שכיח הוה וליכא ממשול וקשה לפירוש זה דמאי הוכחה היא לעולם אימא לך משוס דלא אנטריכו ליה וזוי הדרי וצניי ומיהו כל שכן היכא דהוו בעקולי כדמוכח שמעתא דלו הוי מקח טעות יותר ואס כן שפיר קאמר דנמאלת מכשילן לעתיד הואיל דכלל ענין הדרי וצניי כדפרשין הלכך נראה כמו שפירש רש"זס אי הכי קושיא הוה הואיל דאמר דהאי הדרי וצניי דוקא משוס דבעקולי הוו קיימי היכי קאמר בזורתא בנהרדעא משכח שכיח הלא זאת בזורתא דארכי בעקולי הוו קיימי פשיטא דלא שכיח הוה וצשלמא אי פשטינן מינה זבין ולא אינטריכו ליה וזוי הדרי וצניי היינו ודאי דשכיחא דרוב פעמים היה להס בזורתא וינחא גמי לפי זה הא דפסקין הלכתא לפי פשיטת הצעאי:

אלמנה

עין משפט ור מוצה

יז א מיי פ"ח מהלכות אשיות הל' כא סמג עשין מח טוש"ע אה"ע ס' כג סעיף ז:

יח ב מיי פ"ח שס הל' יג ופ"ב מהל' מלוה ולה הל' ג סמג שס טוש"ע שס סעיף כט וסימן קג סעיף ב וטוש"ע ח"מ ס' קט סעיף ד:

יט ג טוש"ע אה"ע ס' כג סעיף טז]:

כ ד מיי פ"ח מהל' ממירה הל' ח סמג עשין פב טוש"ע ח"מ ס' כז סעיף ג:

כא ה מיי פ"ח מהל' אשיות הל' יח סמג עשין מח טוש"ע אה"ע ס' קג סעיף א:

תוספות ר"ד (המשך)

ג"א בס"ה: איבעי' להו זבין ולא איצטריכו ל'י וזוי הדרי וצניי או לא ת"ש דההוא בצורתא דהותו בנהרדעא וצניניהו כ"ע לאפדנייהו למיזבן חיטי לסוף אתי חיטי וארי' דינא הוה דהדרי אפדני למרייהו ומסיק תלמודא והל' זבין ולא איצטריכו ל'י וזוי הדרי וצניי פ"י ודוקא כגון שפירש בפיו דאדעת' דהכי קשובינא דאי לא פירש דברים שכלב אין דברים אע"ג ידידיי ביה שכנים ומוכחא מילתא דהכי אמרי' בפי האיש מקדש ההוא גברא דוביניהו לנכסי אדעת' למיסק לא"י ובעינא דובין לא אמר מדי א"ר הוי דברים שכלב ודברים שכלב אינן דברים עיין מ"ש שם דאע"ג דמוכח דא"ל לעלמא דאדעתא למיסק זבין כגון שידעו בו שכנים שהי' בדעתו לעלות אצ"ה כיין שלא פ"י בפיו בעת המכירה כי הוא רוצה לעלות אמרי' דברים שכלב אינן מן האירוסין בין מ"ש שם דא"ל רש"א מן הנשואין מוכרת שלא בב"ד מן האירוסין לא תמכור אלא מוונות כ"א כתובה אינה רשאית למכור שלא בבית דין ואין הל' כר"ש דקיי"ל יחיד ורבים הלכה כרבים ואמרינן עלה בפרק אלו מצואות אמר ר' יוסף אמר ר' נחמן אינה צריכה ב"ד מומחין אבל צריכה ב"ד הדיוטות: בשלמא מן הנשואין משוס מונוי וא"י